

brengen, evenmin als de knapste chirurg door één ingreep een stuk been heel kan maken. Na septische infectie bij abortus ontstaat ontsteking van het slijmvlies van den uterus, den uterus zelf, de omgeving daarbuiten enz. en geen middel ter wereld kan die ontsteking met één ingreep doen ophouden. Indien een vrouw, met abortusresten in den uterus en koortsende, ter opname komt, is de diagnose „septische infectie of rotting” (afgezien van andere symptomen, die verondersteld worden evenwel te ontbreken) afhankelijk van de therapie; valt met het wegnemen der resten de koorts, dan is er rotting — blijft zij bestaan, dan septische infectie. Ik blijf derhalve bij mijn opvatting dat NIJHOFF'S geval er geen is van septische infectie, al buig ik mij gaarne voor zijn gezag, waar hij oordeelt dat na spontanen abortus rotting zelden en dan eerst later voorkomt.

Zutphen, Dec. 1907.

J. M. VAN 'T HOFF.

De chronologische berekening van den heer VAN 'T HOFF klopt niet. Terwijl de vrouw vertelde, dat zij een fietstochtje deed naar de plaats A., was zij op dienzeifden dag gezien in de plaats B. in de nabijheid der woning van de „deskundige”. Zijn opvatting van septische infectie en de door hem verkondigde stelling, dat het „pathognomonische symptoom van septische infectie is, de onmogelijkheid om door een ingreep (in casu de verwijdering van alles wat geïnfecteerd was) het geheele proces tot staan te brengen”, moet ik voor zijn rekening laten.

Groningen, Dec. 1907.

G. C. NIJHOFF.

Het debat is hiermede gesloten.

De Redactie.

BRIEFWISSELING.

HET FRIESCHE SANATORIUM.

Naar aanleiding van het antwoord van dr. DANIELS op het briefje van dr. VAN SCHOUWEN in ons nummer van 14 Dec. 1907 (blz. 1646) schrijft ons deze laatste, dat vroeger door de maatschappij „Gaasterland” het aanbod is gedaan van 50 H. A. boschgrond in Gaasterland, ter keuze van de commissie, kosteloos, ten behoeve van de stichting van een sanatorium voor longzieken.

Naar aanleiding van de kwestie Herema-State ontvingen wij nog enkele brieven van beide partijen, die echter, daar geen enkele schrijver lust toonde uitvoerig op het hart der zaak in te gaan, voor onze lezers zonder belang zijn. Wij stellen deze zaak voorloopig in ons blad niet verder aan de orde.

De Redactie.

DE PERMEATIE.

Tot onze spijt zijn de stereoscopische figuren (A. A. en C. C.) op de plaat behoorende bij het artikel „De Permeatie” van dr. SCHELTEMA in n°. 24 van 1907 ten opzichte van elkaar verkeerd geplaatst. Wil men de figuren stereoscopisch zien, dan knippe men ze uit, wissele ze onderling om en plakke ze zoodanig op, dat de overeenkomstige punten der figuren op een afstand van $7\frac{3}{4}$ à 8 cM. van elkander komen te staan.

Redactie.